

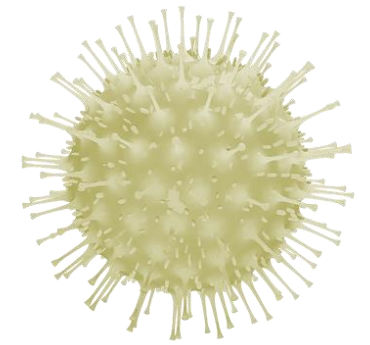
WPŁYW NAKŁADAJĄCYCH SIĘ KRYZYSÓW (WIELOKRYZYSU) NA NORMATYWNE WIZJE GOSPODARKI

prof. dr hab. Juliusz Gardawski,
Szkola Główna Handlowa w Warszawie

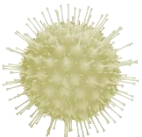
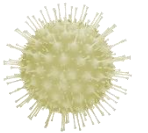
Projekt NCN OPUS COV-WORK,
finansowanie Narodowe Centrum Nauki,
UMO-2020/37/B/HS6/00479.

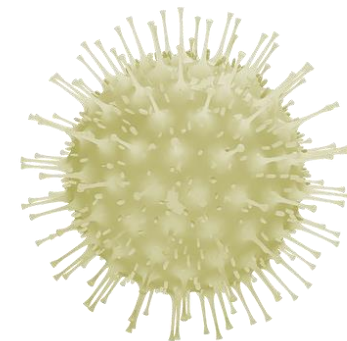

TREŚĆ WSKAŹNIKA GOSPODARKI DOBRZE URZĄDZONEJ

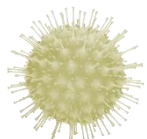
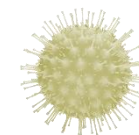
- ☐ mechanizmy rynku i konkurencji,
- ☐ interwencjonizm państwowy,
- ☐ własność pracownicza (akcjonariat),
- ☐ kapitał polski, drobny kapitał polski,
- ☐ prywatyzacja majątku państwowego,
- ☐ duży kapitał zagraniczny,
- ☐ protekcjonizm,
- ☐ egalitaryzm,
- ☐ korporatyzm (stosunek do związków zawodowych),
- ☐ samorządność pracownicza i akcjonariat pracowniczy,
- ☐ reguły rynku pracy (tryb zwalniania),
- ☐ dopuszczenie bezrobocia.

TRZY WIZJE GOSPODARKI (GENEZA: POCZĄTEK LAT 90.)

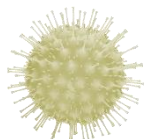
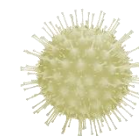
Wizja umiarkowanie modernizacyjna	Wizja tradycyjna (egalitarno-etatystyczna)	Wizja liberalna (radycznie rynkowa)
• Rozwój kapitału polskiego i drobnej przedsiębiorczość, rozwój akcjonariatu pracowniczego, ograniczenie interwencji państwa w gospodarkę, ograniczenie rozwoju kapitału zagranicznego. • Wprowadzenie zasady konkurencji, zwalnianie zbędnych pracowników, bankructwa nierentownych przedsiębiorstw, lecz jednocześnie niedopuszczanie do bezrobocia)	• Korporatyzm: związki zawodowe, a także inne instytucje społeczne wpływają na gospodarkę; • Egalitaryzm: wyrównywanie dochodów w wersji radykalnej i umiarkowanej; • Etatyzm: wszechstronna interwencja państwa w gospodarce; władza polityczna kontroluje gospodarkę; zwiększenie wpływu parlamentu i prezydenta na gospodarkę	• Liberalizm: kapitał zagraniczny może bez ograniczeń kupować przedsiębiorstwa państwowe; bezrobocie jest dopuszczalne

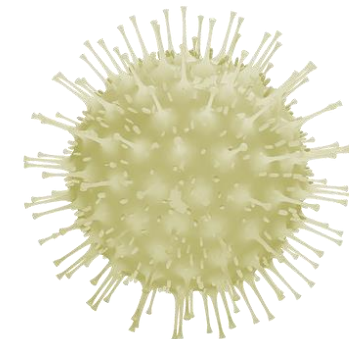

WZGLĘDNIIE TRWAŁE SKŁADNIKI TRZECH WIZJI GOSPODARKI (1991-2023)

Wizja umiarkowanie modernizacyjna	Wizja tradycyjna (egalitarno- etatystyczna)	Wizja liberalna (radykałnie rynkowa)
Był to syndrom gospodarki rynkowej, jednak względnie bezpiecznej zarówno dla pracowników, jak i dla krajowej przedsiębiorczości w kontekście międzynarodowej konkurencji. Akceptacji konkurencji towarzyszyło odrzucenie największych uciążliwości, głównie bezrobocia. Przyzwalano na prywatyzację, ale przez kapitał krajowy. Nosiciele wizji dystansowali się od instytucji państwa, mimo że oczekiwali ochrony z jego strony. W czasach kryzysów, zwłaszcza związanych z wysokim ryzykiem bezrobocia, ta wizja zanikała;	Zakładała wyrównywanie dochodów, interwencję państwa w gospodarkę i ochronę pracowników przez różnorodne instytucje korporacyjne (związki zawodowe, rady pracownicze itp.). Wizja ta wyrażała rezerwę wobec mechanizmów rynkowych;	Cechowała się radykalnym poparciem wartości rynkowych z dwoma kluczowymi w tym kontekście zasadami: dopuszczeniem do sprzedawania przedsiębiorstw polskich kapitałowi zagranicznemu bez ograniczeń oraz ustanowieniem swobodnego rynku pracy, dopuszczającego bezrobocie.

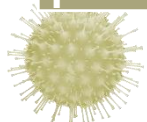
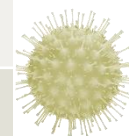

DYNAMIKA WSKAŹNIKA (1)

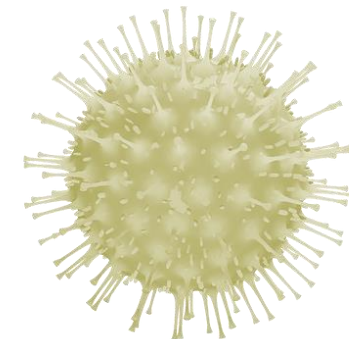
PANEL 2021/2023

Pięć zasad o najwyższym poziomie wyborów w badaniach panelowych COV-WORK 2021 i COV-WORK 2023 (reprezentacja ogólnopolska)

	1. COV-WORK 2021	2. COV-WORK 2023	2-1
Pracownicy, którzy chcą być zatrudnieni na stałe (na umowę na czas nieokreślony) powinni mieć zagwarantowaną stałą umowę	89,9	92,2	2,3
Powinno się zapewniać wszystkim obywatelom bezpłatną ochronę zdrowia	79,9	85,2	5,3
Powinno się tworzyć sprzyjające warunki dla rozwoju polskich przedsiębiorstw i banków, lepsze niż dla zagranicznych przedsiębiorstw i banków	73,0	82,1	9,1
Zasada konkurencji jest dobra dla gospodarki	78,4	78,5	3,7
Powinno się popierać swobodny przepływ pracowników z jednego kraju do innego	71,1	72,5	1,4

Uwaga: połączone odp. pozytywne
CATI (2021, 2023), panel, n=602

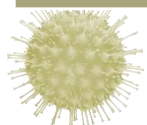
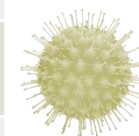

DYNAMIKA WSKAŹNIKA (2)

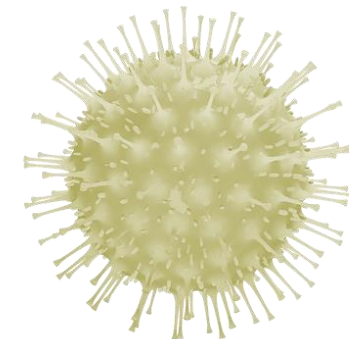
PANEL 2021/2023

Sześć zasad o średnim poziomie wyborów w badaniach panelowych COV-WORK 2021 i COV-WORK 2023
(reprezentacja ogólnopolska)

	1. COV-WORK 2021	2. COV-WORK 2023	2-1
Powinno się finansować z pieniędzy podatników ośrodki badawcze rozwijające w kraju najnowocześniejsze technologie	74,8	72,3	-2,5
Polityka podatkowa powinna dążyć do zmniejszania różnicy między zarobkami ludzi	54,3	54,8	0,5
Pracownicy wykonawczy powinni mieć wpływ na zarządzanie firmami, w których są zatrudnieni	56,1	52,9	-3,2
W gospodarce rynkowej bezrobocie powinno być dopuszczalne	51,1	51,3	0,2
Powinno się dofinansowywać z pieniędzy podatników zakładanie firm przez ludzi rozpoczynających działalność gospodarczą	52,8	50,4	-2,4
Związki zawodowe powinny mieć duży wpływ na gospodarkę kraju	36,8	45,4	8,6

Uwaga: połączone odp. pozytywne
CATI (2021, 2023), panel, n=602

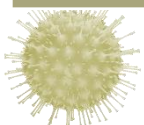
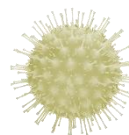

DYNAMIKA WSKAŹNIKA (3)

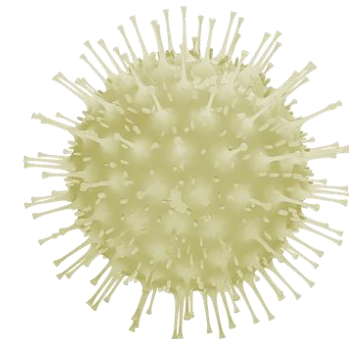
PANEL 2021/2023

Sześć zasad o średnim poziomie wyborów w badaniach panelowych COV-WORK 2021 i COV-WORK 2023
(reprezentacja ogólnopolska)

	1. COV-WORK 2021	2. COV-WORK 2023	2-1
Powinno się finansować z pieniędzy podatników ośrodki badawcze rozwijające w kraju najnowocześniejsze technologie	74,8	72,3	-2,5
Polityka podatkowa powinna dążyć do zmniejszania różnicy między zarobkami ludzi	54,3	54,8	0,5
Pracownicy wykonawczy powinni mieć wpływ na zarządzanie firmami, w których są zatrudnieni	56,1	52,9	-3,2
W gospodarce rynkowej bezrobocie powinno być dopuszczalne	51,1	51,3	0,2
Powinno się dofinansowywać z pieniędzy podatników zakładanie firm przez ludzi rozpoczynających działalność gospodarczą	52,8	50,4	-2,4
Związki zawodowe powinny mieć duży wpływ na gospodarkę kraju	36,8	45,4	8,6

Uwaga: połączone odp. pozytywne
CATI (2021, 2023), panel, n=602

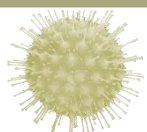
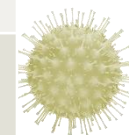

DYNAMIKA WSKAŹNIKA (4)

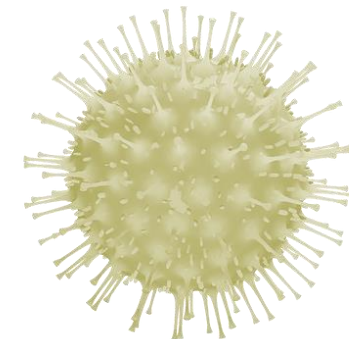
PANEL 2021/2023

Pięć zasad o niższym poziomie wyborów w badaniach panelowych COV-WORK 2021 i COV-WORK 2023
(reprezentacja ogólnopolska)

	1. COV-WORK 2021	2. COV-WORK 2023	2-1
Należy zlikwidować powszechny, obowiązkowy system emerytalny i pozwolić, aby obywatele sami decydowali czy chcą oszczędzać na emeryturę	42,2	42,9	0,5
Państwo powinno regulować gospodarką, tzn. tworzyć plany gospodarcze, kontrolować ceny, kontrolować płace	47,3	41,1	-3,2
Państwo powinno zapewniać każdemu obywatelowi podstawowe środki utrzymania, także temu, który nie pracuje	32,2	31,7	-0,5
Powinno się zezwalać kapitałowi zagranicznemu na kupowanie polskich przedsiębiorstw bez ograniczeń	15,9	14,7	-1,2
Pracodawcy powinni mieć prawo zwalniać bez odprawy pracowników, dla których nie ma pracy w danym momencie	8,0	10,9	2,9

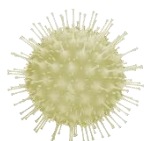
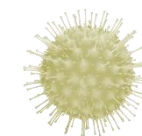
Uwaga: połączone odp. pozytywne
CATI (2021, 2023), panel, n=602

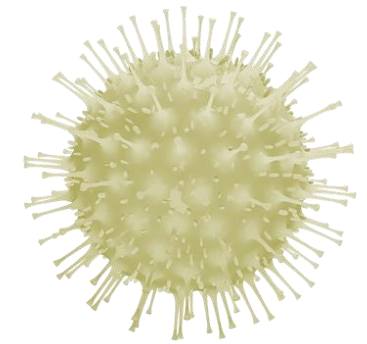
OCENA WIELOKRYZYSÓW 2023 (1)

Żyjemy w świecie, w którym mamy do czynienia z wieloma kryzysami. W jakim stopniu te kryzysy dotyczą Pana/ią osobiście?

Kryzys:	1. Zdecydowanie dotyczą	2. Raczej dotyczą	1+2
1. pandemia Covid-19	19,0	26,5	45,5
2. wojna w Ukrainie i zagrożenie pokoju w Polsce	27,1	31,7	58,8
3. wzrost liczby uchodźców i imigrantów w Polsce	17,8	17,2	35,0
4. rosnące ceny towarów i usług (inflacja)	79,0	12,9	91,9
5. rosnące oprocentowanie kredytów, w tym kredytów hipotecznych	34,2	14,4	48,6
6. zmiany klimatyczne (kryzys ekologiczny)	28,1	28,8	56,9
7. kryzys tradycyjnych instytucji i wartości, takich jak rodzina, patriotyzm itp.	17,9	22,2	40,1

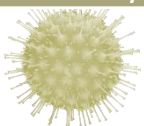
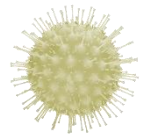

Uwaga: połączone odp. pozytywne
CATI (2021, 2023), panel, n=602

OCENA WIELOKRYZYSÓW 2023 (2)

	Protekcjonizm	Egalitaryzm-etatyzm	Liberalizm
I. Wielokryzys zagrażający egzystencji społeczeństwa			
2. wojna w Ukrainie i zagrożenie pokoju w Polsce;	63,5	65,9	73,1
4. rosnące ceny towarów i usług (inflacja);	92,6	93,9	96,2
6. zmiany klimatyczne;	62,3	56,1	57,7
1. pandemia Covid-19.	56,1	53,7	61,5
II. Kryzys kredytowy			
5. rosnące oprocentowanie kredytów, w tym kredytów hipotecznych;	51,4	50,0	38,5
III. Kryzys ze strony obcego			
3. wzrost liczby uchodźców i imigrantów w Polsce;	41,2	42,7	30,8
7. kryzys tradycyjnych instytucji i wartości, takich jak rodzina, patriotyzm itp.	50,7	54,3	23,1

Uwaga: połączone odp. pozytywne
CATI (2021, 2023), panel, n=602